A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2005. július 14. *

A C-386/03. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt 2003. szeptember 12-én

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: M. Huttunen és M. Niejahr, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviselik: W. D. Plessing és A. Tiemann, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

* Az eljárás nyelve: német.

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, R. Silva de Lapuerta (előadó), C. Gulmann, R. Schintgen és J. Klučka bírák,

főtanácsnok: P. Léger,
hivatalvezető: M.-F. Contet főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. február 17-i tárgyalásra,

figyelembe véve a felek által előterjesztett észrevételeket,

a főtanácsnok indítványának a 2005. május 26-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Keresetében az Európai Közösségek Bizottsága annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság — mivel a repülőtereken való földi kiszolgálásról szóló, 1997. december 10-i rendelet (Verordnung über Bodenabfertigungsdienste auf Flugplätzen, BGBl. 1997. I., 2885. o., a továbbiakban: BADV) 8. §-ának (2) bekezdésében és 9. §-ának (3) bekezdésében a közösségi repülőterek földi kiszolgálási piacára való bejutásról szóló, 1996. október 15-i 96/67/EK tanácsi irányelv (HL L 272., 36. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 2. kötet, 496. o.) 16. és 18. cikkével ellentétes intézkedéseket hozott — nem teljesítette az említett irányelvből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

2 A 96/67 irányelv a közösségi repülőterek földi kiszolgálási piacának fokozatos megnyitására vonatkozó rendszert ír elő.

3 Az említett irányelv 16. cikke a repülőtér létesítményeihez való hozzáféréssel, 18. cikke pedig a szociális védelemmel és környezetvédelemmel kapcsolatban tartalmaz rendelkezéseket. E cikkek értelmében:

„16. cikk

Létesítményekhez való hozzáférés

(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a földi kiszolgálók és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók hozzáférhessenek a repülőtér létesítményeihez olyan mértékben, amennyire az szükséges a tevékenységük elvégzéséhez. Amennyiben a repülőtér irányító szervezete vagy adott esetben a repülőteret ellenőrző hatóság vagy más szervezet feltételekhez köti az ilyen hozzáférést, úgy e feltételeknek a tárgykörhöz kapcsolódónak, objektívnek, átláthatónak és hátrányos megkülönböztetéstől mentesnek kell lenniük.

(2) Az adott repülőtéren a földi kiszolgálás céljaira rendelkezésre álló területet a jogaik érvényesítéséhez, valamint a hatékony és tisztességes versenyhez szükséges mértékben a tárgykörhöz kapcsolódó, objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes szabályok és feltételek alapján fel kell osztani a különböző földi kiszolgálók és saját kiszolgálást végző repülőtér-használók között, beleértve a területre újonnan belépőket is.

(3) Amennyiben a repülőtér létesítményeihez díj ellenében lehet hozzáférni, úgy ezt a díjat a tárgykörhöz kapcsolódó, objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes feltételek alapján kell megállapítani.

[...]

18. cikk

Szociális védelem és környezetvédelem

Ezen irányelv alkalmazásának sérelme nélkül és a közösségi jog egyéb rendelkezéseinek tiszteletben tartásával a tagállamok megtehetik a szükséges intézkedéseket a munkavállalók jogainak védelme és a környezetvédelem biztosítása érdekében."

4 A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló,

2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv (HL L 82., 16. o; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 98. o.) kodifikálja az 1998. június 29-i 98/50/EK tanácsi irányelvvel (HL L 201., 88. o.) módosított 1977. február 14-i 77/187/EGK tanácsi irányelvet (HL L 61., 26. o.).

A nemzeti szabályozás

5 A 96/67 irányelvet elsősorban a repülőtéri földi kiszolgálásról szóló, 1997. november 11-i törvény (Gesetz über Bodenabfertigungsdienste auf Flughäfen, BGBl. 1997. I., 2694. o.) és a BADV ültette át a német jogba. Ez utóbbi rendelet 8. és 9. §-a a következőképpen rendelkezik:

„8. §

(1) A földi kiszolgálóknak és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használóknak teljesíteniük kell a »földi kiszolgálás nyújtására vonatkozó feltételeket« [...]. A 3. § (2)–(5) bekezdésében szabályozott esetekben e feltételeket a 7. §-nak megfelelő ajánlati felhívás és kiválasztási eljárás tartalmazza.

(2) A repülőtér irányító szervezete előírhatja, hogy a földi kiszolgáló vagy a saját kiszolgálást választó repülőtér-használó a neki átruházott földi kiszolgálás ellátása céljából munkavállalókat vegyen át. E munkavállalók a tárgykörhöz kapcsolódó feltételek alapján kerülnek kiválasztásra, különös tekintettel az általuk végzett tevékenységre. A 9. § (3) bekezdésének harmadik mondata a polgári törvénykönyv 613a. §-ának sérelme nélkül alkalmazandó.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltak mellett a repülőtéri hatóság a földi kiszolgálás nyújtását meghatározott feltételek vagy műszaki előírások teljesítéséhez kötheti. Ezen feltételek és előírások a repülőtér-használók bizottságával történt előzetes konzultációt követően kerülnek meghatározásra.

(4) Az (1)–(3) bekezdésben foglalt feltételek, követelmények, feltételek és műszaki előírások meghatározása és alkalmazása a tárgykörhöz kapcsolódóan, illetve objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes módon történik. A repülőtér irányító szervezete ezekről előzetesen értesítést küld.

9. §

(1) A repülőtér irányító szervezete és a földi kiszolgálást ellátó szolgáltató, illetve a saját kiszolgálást választó repülőtér-használó köteles a repülőtér szükséges és rendelkezésre álló részeinek, illetve a repülőtéri létesítmények használatára vonatkozóan, valamint jelen rendelet alapján a repülőtér irányító szervezetének fizetendő díjra, illetve a földi kiszolgálók és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók által a 8. § alapján teljesítendő feltételekre vonatkozóan szerződést kötni.

(2) A repülőtér irányító szervezete gondoskodik arról, hogy a földi kiszolgálóknak és a jelen rendeletben szereplő repülőtér-használóknak a repülőtéri létesítményekhez való hozzáférését — amennyiben az a tevékenységük gyakorlásához szükséges — szükségtelenül ne korlátozzák. Ha a repülőtér irányító szervezete e hozzáférést feltételekhez köti, azoknak a tárgykörhöz kapcsolódónak, objektívnek, átláthatónak és hátrányos megkülönböztetéstől mentesnek kell lenniük.

(3) A repülőtér irányító szervezete a földi kiszolgálóknak és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használóknak e létesítményekhez való hozzáférésért, azok rendelkezésre bocsátásáért és használatáért díjfizetést írhat elő. Ez a díj — a repülőtér-használók bizottságának véleményét figyelembe véve — tárgykörhöz kapcsolódó, objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes szempontok alapján kerül meghatározásra, és kereskedelmi bevételként hozzájárulhat a repülőtér önfinanszírozásához. A díj összegének meghatározásakor a repülőtér irányító szervezete megfelelő mértékig figyelembe veheti a földi kiszolgálásnak a földi kiszolgálók vagy a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók általi ellátásával járó költségeket, különösen az amiatt felmerült költségeket, hogy nem vették át a munkavállalókat."

6 A német polgári törvénykönyvnek (Bürgerliches Gesetzbuch) a BADV 8. §-a (2) bekezdésében említett 613a. §-a értelmében:

„(1) Egy üzlet vagy üzletrész jogügylettel történő átruházása időpontjában fennálló, munkaviszonyból származó jogok és kötelezettségek az átruházás tényéből eredően a jogutódra szállnak át. Amennyiben e jogokat és kötelezettségeket kollektív szerződés vagy üzemi megállapodás rögzíti, azok az új munkaadó és a munkavállaló közötti munkaviszony szerves részét képezik, és az átruházást követő évben nem módosíthatók a munkavállaló hátrányára. A második mondat nem alkalmazandó, amennyiben a jogokat és kötelezettségeket az új munkaadó tekintetében más kollektív szerződés vagy üzemi megállapodás szabályozza. A második mondatban foglalt határidő leteltét megelőzően a jogokat és kötelezettségeket csak akkor lehet módosítani, ha a kollektív szerződés vagy üzemi megállapodás már nem hatályos, vagy az új munkaadó és a munkavállaló megállapodása alapján alkalmazandó egyéb kollektív szerződés nem tartalmaz mindkét félre kötelező rendelkezéseket.

(2) A korábbi és az új munkaadó egyetemlegesen felelős az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségekért, amennyiben azok az átruházás előtt keletkeztek, és az

átruházást követő egy éven belül válnak esedékessé. Amennyiben e kötelezettségek az átruházást követően válnak esedékessé, a korábbi munkaadó csak az átruházásig eltelt időszakkal arányos részben felelős.

[...]"

A pert megelőző eljárás

7 A német szabályozás vizsgálatát követően a Bizottság által kialakított álláspont szerint Németország nem megfelelően ültette át belső jogába a 96/67 irányelv 16. és 18. cikkét. A Bizottság ezért 2000. február 28-án felszólító levelet küldött a Németországi Szövetségi Köztársaságnak, amelyben felszólította, hogy tegye meg észrevételeit.

8 2000. május 16-i keltezésű válaszában a Németországi Szövetségi Köztársaság vitatta a felrótt kötelezettségszegést.

9 Mivel az előadott magyarázatok a Bizottságot nem győzték meg, 2002. március 21-i levelében indokolással ellátott véleményt küldött a tagállamnak, amelyben felszólította, hogy a vélemény kézbesítését követő két hónapon belül hozza meg az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy megfeleljen az irányelv alapján fennálló kötelezettségeinek.

10 Mivel az indokolással ellátott véleményre adott választ a Bizottság nem találta kielégítőnek, benyújtotta a jelen keresetet.

A keresetről

A felek érvei

11 A Bizottság álláspontja szerint a 96/67 irányelv 18. cikkében elismert tagállami hatáskör keretében hozott intézkedések nem lehetnek ellentétesek a földi kiszolgálási piachoz való szabad hozzáférés ugyanezen irányelv 6. és 7. cikkében írt fokozatos megvalósításával. Ebből következően az e terület munkafeltételeinek szabályozására elfogadott nemzeti intézkedések nem alkalmazhatnak hátrányos megkülönböztetést a földi kiszolgálókat és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók között, valamint a közöttük levő versenyt sem torzíthatják.

12 A Bizottság szerint a német szabályozás nem felel meg ezeknek a követelmények, mivel különbséget tesz egyrészt a repülőtér irányító szervezete, másrészt a többi földi kiszolgáló és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók között, amivel korlátozza ez utóbbiak piacra való bejutását, és torzítja a különböző kategóriába tartozó szolgáltatók közötti versenyt. Az irányító szervezet az újonnan belépő szolgáltatókra teljes egészében vagy legalább részben át tudja hárítani azon munkavállalók miatt felmerülő költségeket, akiket ő — a piac egy részének a piacnyitásból eredő elvesztése okán — már nem tud tovább foglalkoztatni.

13 A Bizottság szerint a tagállamok által a 2001/23 irányelv átültetése során hozott általános védelmi intézkedések a földi kiszolgálási szektorra is alkalmazandóak. Következésképpen amennyiben a földi kiszolgálási piacnak a 96/67 irányelvben előírt megnyitása a 2001/23 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti üzletátruházáshoz vezet, az említett művelet időpontjában fennálló munkaszerződés vagy munkaviszony alapján az átruházót megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek az átruházás során a jogutódra szállnak.

14 A Bizottság kiemeli, hogy a BADV 8. §-ának (2) bekezdésében és 9. §-ának (3) bekezdésében foglalt intézkedések a 2001/23 irányelvben nem szabályozott esetekben a földi kiszolgálás átruházása során a szociális költségek tekintetében a repülőtér irányító szervezete, valamint a többi szolgáltató és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használó közötti hátrányos megkülönböztetéshez vezetnek.

15 A Bizottság azt is megállapítja, hogy a 96/67 irányelv 16. cikkének (3) bekezdése alapján egyes szociális költségek — a BADV 9. §-ának (3) bekezdése szerinti — áthárításnak lehetősége nem indokolt. Igaz, hogy ez utóbbi rendelkezés lehetővé teszi a repülőtér irányító szervezetének, hogy más földi kiszolgálóktól és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használóktól díjat szedjen a repülőtéri létesítményekhez való hozzáférésért. Ugyanakkor e díj összegét a tárgykörhöz kapcsolódó, objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes szempontok alapján kell meghatározni.

16 A Bizottság álláspontja szerint az e rendelkezésben szereplő „repülőtéri létesítmények" kifejezést a repülőtéri infrastruktúra részének kell tekinteni, a beszedett díj összegét pedig csak akkor lehet a tárgykörhöz kapcsolódónak és objektívnek minősíteni, ha az a repülőtér irányító szervezetnél a többi földi kiszolgáló és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók számára a szóban forgó infrastruktúrához való hozzáférés biztosítása során felmerülő költségeken alapul. Az irányító szervezet által az amiatt fizetendő terhek, hogy nem vették át a munkavállalókat, nem szerepelnek a 96/67 irányelv 16. cikkének (3) bekezdésében hivatkozott díj meghatározásakor figyelembe vehető díjak között.

17 A német kormány álláspontja szerint a repülőtér irányító szervezete és az új szolgáltatató közötti tárgyaláson alapuló új rendszer létrehozásával a BADV 8. §-ának (2) bekezdése olyan rendszert vezet be, amelynek célja az, hogy a tevékenység

átruházása során a lehető legteljesebb mértékben fenntartsa a munkaszerződéseket. E rendszer értelmében az az új szolgáltató, amely saját maga vagy harmadik fél részére kíván földi kiszolgálást nyújtani, a munkavállalói jogok védelmének biztosítása érdekében köteles az irányító szervezettel egyeztetni. Az irányító szervezet az ebből eredő szociális költségeket csak azzal a feltétellel jogosult az adott piacon jelenlevő valamennyi földi kiszolgáló között megosztani, ha az említett szervezet előírta a szükséges létszám feletti munkavállalóinak továbbfoglalkoztatását, és azt az új szolgáltató megtagadta.

18 A német kormány véleménye szerint a BADV 8. §-a (2) bekezdésének és 9. §-a (3) bekezdésének rendelkezései, valamint a munkavállalók elbocsátásából eredő szociális költségeknek — a földi kiszolgálást nyújtó szolgáltatók közötti — egyenlő megosztásának a lehetősége a szociális védelemre vonatkozó olyan rendelkezés, amely nem lépi túl a 96/67 irányelv 18. cikkében előírt kereteket.

19 A német kormány kifejti, hogy amennyiben a földi kiszolgálási szolgáltatások liberalizációja során a tevékenységek, a munkavállalók és a repülőtér irányító szervezete egyéb részeinek új szolgáltatóra történő átruházása valamely vállalkozás átruházásával jár, a 2001/23 irányelv rendelkezései minden esetben irányadóak. Azonban amikor az adott helyzet nem tartozik ezen irányelv hatálya alá, a BADV 8. §-ának (2) bekezdése és 9. §-ának (3) bekezdése megfelel az arányosság elvének, mivel az a céljuk, hogy megfelelő egyensúlyt teremtsenek a munkavállalók védelme és a szóban forgó szolgáltatások liberalizációjára vonatkozó célkitűzés között.

20 A német kormány szerint a BADV 8. §-ának (2) bekezdése az új szolgáltató és a repülőtér irányító szervezete vonatkozásában a munkavállalók továbbfoglalkoztatására vonatkozóan csak egyeztetési kötelezettséget ír elő. A nemzeti szabályozás csak másodlagosan írja elő, hogy az irányító szervezet — a tárgykörhöz kapcsolódó,

objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes szempontok alapján — a gazdasági szereplők között arányosan megoszthatja a piac liberalizációjából és a munkavállalók továbbfoglalkoztatásának megtagadásából eredő szociális költségeket.

21 Végül a német kormány szerint a német szabályozás nem ellentétes a 96/67 irányelv 16. cikkének (3) bekezdésével, mivel olyan rendelkezésről van szó, amely a repülőtér irányító szervezetének azon jogát szabályozza, hogy a létesítményekhez való hozzáférés ellentételezéseként díjat követelhet. A BADV 9. §-ának (3) bekezdése nem korlátozódik a repülőtéri létesítményekhez való hozzáférésre, hanem a piac új szolgáltatóit bátorítja arra, hogy az irányító szervezettel a munkavállalók érdekeit figyelembe véve tárgyalják meg a szóban forgó tevékenység átvételének feltételeit.

22 Ezzel kapcsolatban a német kormány álláspontja szerint a német szabályozás nem a 96/67 irányelv 16. cikke (3) bekezdésének átültetése; a német szabályozás alapja ezen irányelv 18. cikke.

A Bíróság álláspontja

A jogvita tárgyáról

23 Előzetesen ki kell emelni, hogy jelen kereset tárgya a német szabályozásnak a 96/67 irányelv 16. és 18. cikkével a 2001/23 irányelv által nem szabályozott esetekben való összhangja. Mint az a Bíróságnak előadott érvekből is következik, a felek egyetértenek abban, hogy egyrészt a 2001/23 irányelv a földi kiszolgálási szektorban

végrehajtott átruházási műveletekre vonatkozik, másrészt az ezen irányelvből eredő jogok és kötelezettségek teljes mértékben végrehajtásra kerülnek, valahányszor e területen — az említett irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti — piacnyitásra kerül sor.

24 A szóban forgó nemzeti szabályozást illetően az is megállapítható, hogy annak hatálya meghaladja a 2001/23 irányelvben foglaltat, és minden olyan esetre vagy tevékenységi ágazatra vonatkozik, amelyet a repülőtér irányító szervezete új gazdasági szereplőre bíz. Következésképpen azt kell meghatározni, hogy a BADV 8. §-ának (2) bekezdése és 9. §-ának (3) bekezdése megfelel-e a 96/67 irányelv 16. és 18. cikkének.

A munkavállalók továbbfoglalkoztatási kötelezettségére vonatkozó kifogásról

25 A Bizottság kifogásának tárgya a BADV 8. §-ának (2) bekezdése, amelynek értelmében a repülőtér irányító szervezete előírhatja, hogy a földi kiszolgálók vagy a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók a részükre átruházott földi kiszolgálás ellátásának megfelelően kötelesek a munkavállalókat továbbfoglalkoztatni.

26 Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy — bár a német kormány állítása szerint az említett rendelkezés nem jelent a munkavállalók továbbfoglalkoztatására vonatkozó feltétlen kötelezettséget — minden esetben, amikor a földi kiszolgálási piac új szolgáltatóknak vagy használóknak való megnyitására került sor, e rendelkezés — pusztán létezésével — lehetővé teszi, hogy a németországi repülőterek irányító szervezetei bizonyos nyomást gyakorolhassanak az e piacokra belépni kívánó vállalkozásokra vagy használókra, ösztönözve őket a földi kiszolgálásban tevékenykedő munkavállalók továbbfoglalkoztatására.

27 Egy hasonló rendelkezés tehát alkalmas arra, hogy növelje az érintett szektorban az új földi kiszolgálók belépésének költségeit, és a már meglévő vállalkozásokhoz képest hátrányosabb helyzetbe hozza őket.

28 Annak eldöntésével kapcsolatban, hogy az ilyen rendelkezést lehet-e a 96/67 rendelet 18. cikke alapján indokolni, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy ha a tagállamok fenntartják a földi kiszolgálást végző vállalkozások alkalmazottainak a megfelelő szintű szociális védelmére vonatkozó hatáskörüket, akkor az is igaz, hogy ez a hatáskör nem korlátlan, és az említett irányelv hatékony érvényesülésének és az irányelv által elérendő céloknak a sérelme nélkül kell gyakorolni (lásd a C-460/02. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2004. december 9-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-11547. o.] 31. és 32. pontját).

29 A szóban forgó nemzeti szabályozással kapcsolatban ki kell emelni, hogy az pénzügyi vonatkozásai miatt veszélyeztetheti a repülőtéri infrastruktúra racionális kihasználását és a repülőtér használói által igénybe vett szolgáltatásokért felszámított díjak csökkentését, és ezzel a földi kiszolgálási piac megnyitását és a 96/67 irányelv hatékony érvényesülését (lásd a Bizottság kontra Olaszország ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 33. és 34. pontját).

30 Következésképpen a BADV 8. §-ának (2) bekezdése nem tekinthető úgy, hogy összhangban áll a 96/67 irányelv 18. cikke alapján a tagállamokra ruházott hatáskörökkel.

31 A fenti megállapításokból következik, hogy a munkavállalók továbbfoglalkoztatási kötelezettségére vonatkozó kifogás megalapozott.

A repülőtéri létesítményekhez való hozzáférésért, azok rendelkezésre bocsátásáért és használatáért fizetendő díj kikötésének jogára vonatkozó kifogásról

32 A Bizottság kifogása a BADV 9. §-ának (3) bekezdésére vonatkozik, amely a földi kiszolgálók és a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók által a létesítményekhez való hozzáférésért, azok rendelkezésre bocsátásáért és használatáért fizetendő díjnak a repülőtér irányító szervezete által történő megállapításának részletes szabályairól rendelkezik.

33 Meg kell állapítani, hogy az irányító szervezetnek e rendelkezés biztosít jogalapot arra, hogy a fent említett gazdasági szolgáltatókra bizonyos pénzügyi terheket rójon.

34 A díj kivetésének a 96/67 irányelvvel való összhangjával kapcsolatban hivatkozni kell arra, hogy — amint azt a Bíróság már kimondta — a létesítményekre való hivatkozás egyértelműen a repülőtér által rendelkezésre bocsátott infrastruktúrára és felszerelésre vonatkozik (lásd a C-363/01. sz., Flughafen Hannover-Langenhagen ügyben 2003. október 16-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-11893. o.) 40. pontját).

35 A Bíróság ezenkívül kimondta, hogy a repülőtér irányító szervezetének azon joga, hogy a repülőtéri létesítmények használati díján felül az azokhoz való hozzáférésért is külön díjat szedjen be, nemcsak nem könnyíti meg az érintett piacra való bejutást, hanem egyértelműen ellentétes a légitársaságok üzemelési költségeinek csökkentésére irányuló céllal, és adott esetben akár e költségek emelkedéséhez is vezethet (lásd a Flughafen Hannover-Langenhagen ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 44. pontját).

36 A fenti megállapításokból következik, hogy a szóban forgó díj összegének meg kell egyeznie a repülőtéri létesítmények használatának pontos ellenértékével, amelyet a 96/67 irányelv 16. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételek alapján kell kiszámítani, figyelembe véve az érintett szervezet haszonszerzésre vonatkozó igényét is (lásd a Flughafen Hannover-Langenhagen ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 62. pontját).

37 Jelen ügyben azonban a nemzeti szabályozás kimondja, hogy a díj egy részét fel lehet használni amiatt felmerült költségek ellentételezésére, hogy a földi kiszolgálási piac megnyitása során nem vették át a munkavállalókat.

38 Tehát — mint azt a főtanácsnok indítványának 69. pontjában helyesen kifejti — ezen elem megléte azt mutatja, hogy ez a német jogban létező díj túllépi a közösségi jogalkotó által szabott keretet, amely szerint a cél kizárólag a repülőtéri létesítmények földi kiszolgálói vagy a saját kiszolgálást választó repülőtér-használók általi használat ellentételezése.

39 Az amiatt felmerült költségek, hogy nem vették át a munkavállalókat, valójában egyáltalán nem függnek össze az e létesítményeknek a repülőtér irányító szervezete által történt rendelkezésre bocsátásával, ezért nem is tekinthető úgy, hogy szerepelnek a 96/67 irányelv 16. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételek között.

40 A német kormány azon érvével kapcsolatban, amely szerint a BADV 9. §-ának (3) bekezdése nem az irányelv 16. cikkének (3) bekezdését kívánja átültetni, azonban összességében megfelel az irányelv 18. cikkének, elegendő azt megállapítani, hogy a BADV említett §-a a repülőtéri létesítményekhez való hozzáférésért, azok

rendelkezésre bocsátásáért és használatáért díjat ír elő, míg a 96/67 irányelv 16. cikkének (3) bekezdése kifejezetten az említett létesítményekhez való hozzáférésért járó díj beszedésére vonatkozik. E körülmények alapján a német kormány érvelése nem fogadható el.

41 A német kormány ugyanezen érvével kapcsolatban még azt is hozzá kell tenni, hogy — mint azt a főtanácsnok indítványának 50. és 51. pontjában helyesen kifejtette — a repülőtér irányító szervezete által a földi kiszolgálási piac átruházásakor az új gazdasági szolgáltatókra amiatt kivethető pénzügyi teher, hogy nem vették át a munkavállalókat, pénzügyi előnyt biztosít az említett szervezetnek, és olyan érdekeket kíván védeni, amelyek nem szerepelnek a 96/67 irányelv 18. cikkében.

42 A 16. cikk megsértésére vonatkozó kifogás tehát szintén megalapozott.

43 A fenti megállapításokból következően a Bizottság által benyújtott keresetet teljes egészében megalapozottnak kell tekinteni.

44 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság — mivel a repülőtereken való földi kiszolgálásról szóló rendelet 8. §-ának (2) bekezdésében és 9. §-ának (3) bekezdésében a 96/67/EK tanácsi irányelv 16. és 18. cikkével ellentétes intézkedéseket hozott, nem teljesítette az említett irányelvből eredő kötelezettségeit.

A költségekről

45 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a Németországi Szövetségi Köztársaság pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) **A Németországi Szövetségi Köztársaság — mivel a repülőtereken való földi kiszolgálásról szóló, 1997. december 10-i rendelet (Verordnung über Bodenabfertigungsdienste auf Flugplätzen) 8. §-ának (2) bekezdésében és 9. §-ának (3) bekezdésében a közösségi repülőterek földi kiszolgálási piacára való bejutásról szóló, 1996. október 15-i 96/67/EK tanácsi irányelv 16. és 18. cikkével ellentétes intézkedéseket hozott — nem teljesítette az említett irányelvből eredő kötelezettségeit.**

2) **A Bíróság a Németországi Szövetségi Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások